

Κύριε Πρόεδρε,
Κυρίες και Κύριοι,

Λόγος απ Βουλή

Η σημερινή συζήτηση δίνει στην Κυβέρνηση την δυνατότητα να παρουσιάσει στην Βουλή την εφαρμογή της εξωτερικής της πολιτικής στους τρεις πρώτους μήνες αφότου έλαβε ψήφο εμπιστοσύνης.

Στις προγραμματικές δηλώσεις της κυβέρνησης υπογράμμιζα ότι η «εξωτερική μας πολιτική, έκφραση της αταλάντευτης πατριωτικής στάσης του ΠΑΣΟΚ, θα επιδιώξει τη δημιουργική, δυναμική παρουσία της Ελλάδας στη διεθνή σκηνή ώστε να διευρύνουμε τις συμμαχίες μας και να παίξουμε ένα σημαντικό ρόλο στην περιοχή. **Η Ελλάδα είναι και θα παραμείνει παράγοντας ειρήνης, φιλίας και συνεργασίας».**

Η θέση αυτή απετέλεσε με συνέπεια και επιμονή, γνώμονα σχεδιασμών, αποφάσεων και ενεργειών σε όλο αυτό το διάστημα.

Τι μεσολάβησε σε αυτό το διάστημα ;

Προτού λάβει καν ψήφο εμπιστοσύνης η κυβέρνηση, η χώρα μας αντιμετώπισε μία πρωτοφανή κλιμάκωση επιθετικότητας εκ μέρους της Τουρκίας. Με επίσημες δηλώσεις και ενέργειες η Τουρκία αμφισβήτησε την εδαφική ακεραιότητα της Ελλάδας. Αμφισβήτησε με τρόπο προκλητικό για πρώτη φορά στην μεταπολεμική ιστορία της Ευρώπης το status των συνόρων όπως διαμορφώθηκε με βάση το διεθνές δίκαιο και τις διεθνείς συνθήκες που διασφάλισαν την ειρήνη και την ανάπτυξη των λαών της Ευρώπης.

Η άμεση αντίδρασή μας ήταν η υπεράσπιση της κυριαρχίας μας και η αποτροπή της κλιμάκωσης που θα οδηγούσε σε ανοικτή εμπόλεμη ρήξη. Στοιχείο της στρατηγικής μας θα είναι πάντα πρώτα η εξάντληση των ειρηνικών μέσων για την διασφάλιση των εθνικών μας συμφερόντων και όχι η οιαδήποτε θερμοκέφαλη αντίδραση που μπορεί να οδηγήσει την χώρα σε εθνικές περιπέτειες.

Το επόμενο βήμα ήταν η άσκηση όλων των δικαιωμάτων μας στα όργανα της Ένωσης και η ανάπτυξη μιας συντονισμένης δράσης με τους εταίρους μας στην διεθνή σκηνή.

Αναφέρω ειδικότερα τις συνομιλίες στις Βρυξέλλες με τον Πρόεδρο της Επιτροπής κ. Σαντέρ και τον Πρωθυπουργό του Βελγίου κ. Ντεάν.

Τις συνομιλίες με τους κ.κ. Κολ και Σιράκ στην Βόννη και το Παρίσι.

Την συνάντηση στην Ρώμη με τον προεδρεύοντα στην Ευρωπαϊκή Ένωση κ. Ντίνι.

Στην συνέχεια την επίσκεψη στις ΗΠΑ και την συνεργασία με τον Πρόεδρο Κλίντον και μέλη της κυβέρνησης των ΗΠΑ καθώς και τις συνομιλίες με τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ κ. Μπούτρος Γκάλι.

Τις συνομιλίες στο Λονδίνο με τους κ.κ. Μέϊτσορ και Χεζελταϊν και στο Δουβλίνο εν όψει της επερχόμενης προεδρίας της Ιρλανδίας στην Ένωση με τον Ιρλανδό Πρωθυπουργό κ. Μπρούτον.

Τέλος τη συνομιλία μου με τον Πρωθυπουργό του Λουξεμβούργου κ. Γιούνκερ στην Αθήνα.

Στον σχεδιασμό αυτό εντάχθηκε και η επίσκεψη του Κ. Υπουργού Εξωτερικών στην Μόσχα.

Στόχος αυτής της κινητοποίησης ήταν:

- Να παρουσιάσουμε τις θέσεις της Κυβέρνησης για το πως αντιλαμβανόμαστε τον ρόλο της Ελλάδας σε μία διεθνή σκηνή ραγδαίων εξελίξεων
- Να υπογραμμίσουμε την πολιτική μας βούληση για συμμετοχή, πρωτοβουλίες, και ενεργητική συμβολή στην διαμόρφωση της κοινωνίας του αύριο, στην ειρήνη, στην συνεργασία, στην οικονομική ευημερία.
- Να αναδείξουμε την αναγκαιότητα εφαρμογής των αρχών και των κανόνων δικαίου που πιστεύουμε και που αποτελούν πάγιες αξίες του πολιτισμού και των ανεπτυγμένων κοινωνιών.

Στις επαφές μας αυτές διαπιστωνόταν τότε η έλλειψη πληροφόρησης και τα ερωτηματικά για την πολιτική μας, τότε η κλονισμένη εμπιστοσύνη και η πολιτική απόσταση.

Επιδίωξή μας ήταν μέσα από τον διάλογο να ενημερώσουμε, να διαμορφώσουμε ένα κλίμα κατανόησης, να διαπιστώσουμε κοινούς τόπους και στόχους. Να βάλουμε τις σχέσεις μας σε μία νέα τροχιά.

Το πετύχαμε παρουσιάζοντας μια ολοκληρωμένη εθνική στρατηγική στην οποία εντάσσεται και η επίλυση των Ελληνοτουρκικών προβλημάτων και όχι αντίστροφα παρουσιάζοντας την εθνική στρατηγική ως αποτέλεσμα της ελληνοτουρκικής κρίσης.

Ποιες θέσεις αναπτύξαμε :

ΠΡΩΤΟΝ διατυπώσαμε τις θέσεις μας για το μέλλον της Ευρώπης και ειδικότερα τις θέσεις μας που θα είναι αντικείμενο διαπραγματεύσεων εντός και εκτός της Διακυβερνητικής Διάσκεψης της Ένωσης για την αναθεώρηση των συνθηκών.

Οι θέσεις μας αυτές είναι γνωστές στην Βουλή και τον Ελληνικό λαό από την προηγούμενη συζήτηση.

Στην εναρκτήρια Διάσκεψη κορυφής στο Τορίνο επιτύχαμε να γίνουν δεκτές στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων εκείνες οι πτυχές που αποτελούν για μας ζητήματα μείζονος σημασίας. Η κοινωνική πτυχή της Ένωσης, η ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του Κοινοβουλίου και η συμβολή των Εθνικών Κοινοβουλίων, η αποτροπή μιας Ευρώπης στην οποία κάποιοι θα μπορούν να αποκλείουν άλλους από τις εξελίξεις, η εξέταση ή η διεύρυνση νέων πολιτικών και ιδιαίτερα για τις νησιωτικές περιοχές, η διαμόρφωση μιας ουσιαστικής κοινής εξωτερικής πολιτικής, η ευαισθητοποίηση της Ένωσης στο θέμα των συνόρων, πολιτικές για την προσωπική ασφάλεια και ποιότητα ζωής του πολίτη. Ήταν το πρώτο βήμα της διαπραγμάτευσης και τα αποτελέσματά του είναι ελπιδοφόρα. Θα συνεχίσουμε τις προσπάθειες για μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων μέχρι την ολοκλήρωση της διαπραγμάτευσης της Διακυβερνητικής.

Τόσο στις διμερείς συνομιλίες όσο και στο Τορίνο, διαπιστώσαμε μία ευρύτερη σύμπτωση απόψεων με την συντριπτική πλειοψηφία των κρατών μελών της Ένωσης για το μέλλον της Ευρώπης. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για την Ιρλανδία που αναλαμβάνει στο επόμενο εξάμηνο την Προεδρία στην Ένωση. Η Ελλάδα ήταν η πρώτη χώρα που άνοιξε τον κύκλο συνομιλιών με την επόμενη Προεδρία για τους στόχους και τα προβλήματα του επόμενου εξαμήνου της Ένωσης.

ΔΕΥΤΕΡΟ ζήτημα της στρατηγικής που προβάλαμε ήταν ο ρόλος της Ελλάδας στα Βαλκάνια και η ανάγκη να συμβάλλουμε όλοι από κοινού στην εμπέδωση της ειρήνης στην βάση μιας κοινωνίας δικαίου στην ευρύτερη περιοχή.

Η Βαλκανική Πολιτική

Η πολιτική μας στα Βαλκάνια είναι δισκελής : συνεχίζουμε, σε ένα πρώτο επίπεδο, τις προσπάθειες εμπέδωσης των καλών σχέσεων μας με τις γειτονικές χώρες, την Αλβανία, τη Βουλγαρία, την FYROM σε εφαρμογή των συμφωνιών και των αποφάσεων στις οποίες έχουμε καταλήξει, είτε με διμερείς επαφές ή στα πλαίσια της διεθνούς οργάνωσης. Η ίδια λογική επικρατεί και στις σχέσεις μας με τη νέα Γιουγκοσλαβία και τη Ρουμανία.

Στα πλαίσια αυτών των προσπαθειών θα πρέπει να αναφέρω την ιδιαίτερη μέριμνά μας για τη βελτίωση των συνθηκών ισοπολιτείας της ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία, την υποστήριξη των ελληνικών πρωτοβουλιών, κυρίως του ιδιωτικού τομέα για ανάπτυξη οικονομικών σχέσεων στη Βαλκανική και την εξομάλυνση των σχέσεων μας με την FYROM. Για την τελευταία περίπτωση θα υπενθυμίσω ότι καταβάλλονται προσπάθειες για την επίτευξη μιας συμφωνίας σχετικά με το όνομα, στα πλαίσια του ΟΗΕ. Ταυτόχρονα, εφαρμόζεται, χωρίς προσκόμματα, η Ενδιάμεση Συμφωνία της Νέας Υόρκης, η οποία, όπως γνωρίζετε, είναι επτάχρονης διάρκειας και η οποία αποσκοπεί στη δημιουργία συνθηκών αποκατάστασης σχέσεων και στη δημιουργία προϋποθέσεων για σχέσεις οικονομικού, εμπορικού, τεχνικού χαρακτήρα.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο προετοιμάζουμε συστηματικά μια συνολικότερη πολιτική για τα Βαλκάνια, η οποία στοχεύει να μεταβάλει την Ελλάδα από ένα απλό θεατή των δρωμένων στην ίδια της τη γειτονιά, ή ακόμα, και από έναν παθητικό παράγοντα, σε ένα παράγοντα των εξελίξεων. Δυστυχώς, ορισμένες πτυχές της Βαλκανικής πολιτικής μας στα τελευταία χρόνια - ιδιαίτερα εκείνη που σχηματίστηκε στα πρώτα κρίσιμα χρόνια των μεταβολών (1991 - 1992) - μας απομόνωνσαν όχι μόνον από δυνατότητες συμμετοχής στη βαλκανική κοσμογονία, αλλά και από τους εταίρους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η πολιτική μας αυτή είχε, κατά συνέπεια, δύο αρνητικές επιπτώσεις, γιατί και δεν μας επέτρεψε να αναμιχθούμε στο βαλκανικό γίγνεσθαι και μείωσε το κύρος μας στους εταίρους και συμμάχους μας.

Από αυτήν την κατάσταση επιχειρούμε, τώρα, να ξεφύγουμε με μία σοβαρή προετοιμασία. Μέσα σε τρεις μήνες δεν επιτελούνται, βέβαια, θαύματα. Αλλά η προετοιμασία μας, που έχει ήδη γνωστοποιηθεί ως προοπτική σε όλες τις κατευθύνσεις, κατατείνει στη δημιουργία προϋποθέσεων επιβοήθησης της ανοικοδόμησης της Βαλκανικής και της συσσωμάτωσης των κρατών της στη λειτουργία του διεθνούς, κι ιδιαίτερα του Ευρωπαϊκού συστήματος. Η άποψη μας είναι ότι η βαλκανική κινητικότητα, που έχει εκφρασθεί με εθνικιστικές εξάρσεις, με τη βία, και με την τάση κατάλυσης του πολιτικού status quo στην περιοχή, κρύβει βαθύτατες οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες και αδυναμίες οργάνωσης της πολιτείας και των δημοκρατικών θεσμών, που θα πρέπει σύντομα να θεραπευθούν εάν δεν θέλουμε να ξαναζήσουμε τραγωδίες τύπου Βοσνίας.

Η Ελλάδα μπορεί να συμβάλει στην κατεύθυνση του εκδημοκρατισμού, της ανάπτυξης των θεσμών, της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Βαλκανική. Προγραμματίζουμε σήμερα μια συνεργασία με αρμόδιους μηχανισμούς, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, το Συμβούλιο της Ευρώπης, αλλά

και με τα ενδιαφερόμενα κράτη, στην κατεύθυνση της συστηματικής αρωγής με στόχο την έξοδο της Βαλκανικής από αυτές τις δομικές αδυναμίες.

Κεντρικός στόχος μας είναι η παρουσία μας, σε έναν αγώνα που σε πολλά σημεία έχει ξεκινήσει χωρίς εμάς. Αφορά στον εκσυγχρονισμό των νομοθεσιών, τη δημιουργία οργάνων ελέγχου της εφαρμογής τους που έχει ήδη ξεκινήσει από διεθνείς οργανισμούς. Αφορά ακόμη στη θεσμική διασύνδεση της Βαλκανικής με διεθνείς οργανισμούς, την εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης των οργάνων του κράτους και την πλήρη κατανόηση της διάκρισης των εξουσιών και του κράτους δικαίου, τον πολιτισμό και την προστασία του περιβάλλοντος.

Στην προσπάθεια μας αυτή προσβλέπουμε και στην αρωγή μηχανισμών μη κυβερνητικού χαρακτήρα (όπως κοινωνικοί φορείς και τοπική αυτοδιοίκηση) που μπορεί να επηρεάσουν ευεργετικά, με την επιτόπου παρουσία τους, την ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών στην Χερσόνησο.

Από πολιτικής πλευράς θα επιδιώξουμε την ανάπτυξη της Διαβαλκανικής Συνεργασίας, με κατάληξη μια διαβαλκανική Συμφωνία για την προστασία της ειρήνης, των συνόρων και της εδαφικής ακεραιότητας των κρατών, καθώς και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην περιοχή. Υποστηρίζουμε, ταυτόχρονα, την πίστη μας στην εφαρμογή της Συμφωνίας του Dayton για τη Βοσνία, συμμετέχοντας στη λειτουργία της και στις σχέσεις που αυτή προξενεί.

Αναδείξαμε συγχρόνως την οικονομική πτυχή μιας πολιτικής για τα Βαλκάνια ως αποφασιστικό παράγοντα διαμόρφωσης και εμπέδωσης ενός χώρου ειρήνης, μιας νέας κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης που επιζητούν οι γείτονές μας. Την αναγκαιότητα για κοινές επιχειρηματικές δραστηριότητες, για δράσεις που θα διαπλέκουν ειρηνικά σε οικονομική βάση τα συμφέροντα των λαών των Βαλκανίων. Υπογραμμίσαμε τον ρόλο των κάθε είδους

διευρωπαϊκών και διεθνών δικτύων μεταφορών ενέργειας και τηλεπικοινωνιών. Την σημασία μιας συνολικής πολιτικής μεταφοράς και διάχυσης τεχνογνωσίας στον Βαλκανικό χώρο. Την στήριξη των προσπάθειών τους για προσέγγιση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Την ετοιμότητα να λάβουμε μόνοι μας ή από κοινού με τους συνομιλητές μας κάθε είδους πρωτοβουλίες σε αυτές τις κατευθύνσεις.

Αναγνωρίσαμε συγχρόνως την αναγκαιότητα του Ευρωπαϊκού προσανατολισμού της Τουρκίας και την συνακόλουθη πρόσδεση της στις αρχές και τους κανόνες δικαίου που συγκροτούν την Ένωση. Υπογραμμίσαμε την σημασία που έχει και για την Ελλάδα η εύρυθμη λειτουργία της Τελωνειακής Ένωσης με το άνοιγμα δίπλα μας μιας τεράστιας αγοράς. Την σημασία που έχει για τους κατοίκους των παραμεθόριων περιοχών να ατενίσουν τα τουρκικά παράλια ως χώρο οικονομικής δράσης και συναλλαγών και όχι ως ορμητήρια απειλών. Τονίσαμε ωστόσο ότι αυτή η προοπτική δεν μπορεί να καρποφορήσει όσο υπάρχει η επιθετική στρατηγική της Τουρκίας και η κρίση εμπιστοσύνης. Εξηγήσαμε το ασυμβίβαστο της Τουρκικής επιθετικότητας με την φιλοσοφία και λειτουργία της τελωνειακής ένωσης και την περαιτέρω χρηματοδότησή της.

Νομίζω ότι όταν αναστραφεί πλήρως η δυσμενής εικόνα της Ελλάδας για τον ρόλο της στα Βαλκάνια, οι καρποί που θα αποδοθούν στη χώρα μας θα είναι μεγάλοι. Εκτός από το ότι θα έχουμε συμβάλει στην ειρήνευση και στη σταθερότητα στην περιοχή - που γνωρίζετε πόσο μας αφορά και πόσο κινδυνεύουμε από μία γενικότερη αναταραχή - η συμμετοχή μας θα μας έχει μεταβάλει σε έναν παράγοντα εξελίξεων. Κάτι που προς το παρόν νέμονται αποκλειστικά άλλες χώρες, γειτονικές και μη.

Οι Ελληνοτουρκικές σχέσεις

Η προσέγγιση των ελληνοτουρκικών σχέσεων από την κυβέρνηση παρουσιάζει επίσης δύο διαστάσεις και αυτές θα εξακολουθήσει να παρουσιάζει:

Η πρώτη διάσταση είναι ο έμμεσος τρόπος αντιμετώπισης του τουρκικού επεκτατισμού, μέσα από την ενίσχυση των διεθνών ερεισμάτων και του ρόλου της Ελλάδας στις γενικότερες διεθνείς σχέσεις. Πιστεύουμε, κι είναι κάτι το οποίο ήδη έχω υπογραμμίσει, ότι η ενεργητική συμμετοχή της Ελλάδας στο διεθνές γίγνεσθαι, η συμβολή στην επίλυση διεθνών προβλημάτων - που δεν συναρτώνται με τα ελληνοτουρκικά - η ανάπτυξη συμμαχιών με χώρες που συνοδοιπορούν με τις επιλογές μας, η αλληλεγγύη με τους εταίρους και τους συμμάχους μας αποτελούν μακροπρόθεσμα την καλύτερη προστατευτική ασπίδα, για στιγμές δικής μας κρίσης.

Η Ελλάδα είχε την τάση να ξεχνάει, δυστυχώς, αυτήν την απλή αξιωματική αλήθεια, που ισχύει όχι μόνον στις σχέσεις της διεθνούς κοινότητας, αλλά σε κάθε ανθρώπινη κοινωνική σχέση. Ότι, δηλαδή, εάν επιθυμείς τη βοήθεια του πλησίον σου, θα πρέπει με τη σειρά σου να προσφέρεις έργο, να συμβάλεις και στο δικό του καλό, κι όχι να τον θυμάσαι τη στιγμή της κρίσης σου, ή να προσφεύγεις σε αυτόν παρακλητικά για να ικανοποιήσει, όταν έχεις ανάγκη, τις επιθυμίες σου και προθέσεις σου. Η διεθνής κοινότητα, όπως κάθε κοινωνία, λειτουργεί ανταποδοτικά.

Σε επίρρωση αυτής της αντίληψης έχουμε ξεκινήσει μια προσπάθεια αναστροφής του κλίματος της αδράνειας μας στις ευρύτερες διεθνείς σχέσεις και εμπλοκής μας στα διεθνή ζητήματα. Την πρόθεση μας αυτήν την έχουμε κοινοποιήσει σε όλους τους εταίρους μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στις ΗΠΑ, στην επίσκεψη μου στις πρωτεύουσες των κρατών. Και είναι

χαρακτηριστικό ότι σε όλες τις επίσημες συνομιλίες μου η αναφορά στα ελληνοτουρκικά αποτελούσε πάντοτε τμήμα μιας ευρύτερης θεματικής, η οποία περιελάμβανε, ανάλογα με την περίπτωση, αναφορές στα διμερή θέματα, στις προοπτικές ανάπτυξης σχέσεων σε άλλους τομείς, ή την προώθηση των θεσμικών μορφών συνεργασίας και αλληλεγγύης. Σε όλες τις περιπτώσεις, οι συνομιλητές μου έδειξαν έντονο ενδιαφέρον γι' αυτήν την πρόθεση ενίσχυσης της πολιτικής μας, και είναι κάτι που έχει πιά παρουσιαστεί και στα διεθνή μέσα ενημέρωσης με πολύ θετικό τρόπο.

Θα πρέπει, πάντως, να επισημανθεί ότι μια τέτοια πολιτική απαιτεί μια συνεχή, καθημερινή, θα έλεγα, πρακτική και δεν μπορεί να αρκестεί σε ρηματικές δηλώσεις. Και στο σημείο αυτό θα υπάρξουν αναμφίβολα δυσκολίες που θα προκύψουν και από τα περιορισμένα μέσα μας, και από τις αγκυλώσεις που έχει προξενήσει μια χρόνια αδράνεια των μηχανισμών μας στην ανάπτυξη ενεργητικής παρέμβασης σε πολλούς τομείς των διεθνών διεργασιών. Όμως οι καρποί μιας τέτοιας προσπάθειας θα ωφελήσουν μακροπρόθεσμα τους λαούς όλων των εμπλεκομένων χωρών.

Η δεύτερη διάσταση της προσέγγισης των ελληνοτουρκικών είναι ο άμεσος, ευθύς τρόπος αντιμετώπισης του επεκτατισμού της γείτονος. Τα γεγονότα των βραχονησίδων συνέπεσαν με τις κυβερνητικές μεταβολές στην Ελλάδα και σφράγισαν τις πρώτες ημέρες του κυβερνητικού έργου. Ο χειρισμός των ημερών αυτών, ήταν ορθός. Η Ελλάδα πέτυχε να αποτρέψει τα σχέδια της Τουρκίας.

Ο εκφυλισμός του επεισοδίου στα Ιμια σε γενικευμένη σύρραξη -που επεδίωκε η Τουρκία- δεν εξυπηρετούσε τα ελληνικά συμφέροντα. Ανεξάρτητα από την έκβαση της σύγκρουσης, που η πίστη μου για τις ένοπλες δυνάμεις της χώρας με οδηγούν στην πεποίθηση ότι θα ήταν θετική, το επεισόδιο αυτό θα μπορούσε να ήταν καταλυτικό για τις μελλοντικές εξελίξεις. Θα οδηγούσε

σε μία «Εν θερμώ» συζήτηση για συνολικότερες διευθετήσεις κάτω από ευρύτερες πιέσεις. Το αποτέλεσμα μπορεί να ήταν λύσεις ελάχιστα ικανοποιητικές για την Ελλάδα.

Η Τουρκία απέτυχε στην προσπάθειά της. Και βρίσκεται σε θέση άμυνας. Το δίδαγμα, πάντως, από την τουρκική συμπεριφορά στα Ιμια ήταν ότι η γείτων χώρα δεν διστάζει να διευρύνει, κατά καιρούς τις αξιώσεις της, και να τις μεταφέρει πια και στο χερσαίο έδαφος της Ελλάδας, το οποίο άρχισε να αμφισβητεί.

Απέναντι σε αυτήν την ποιοτική αλλαγή του τουρκικού επεκτατισμού, η Ελλάδα έχει τόσο αντιτάξει μια σθεναρή στάση απόρριψης των δήθεν ανοιγμάτων όσο και προτείνει μια βήμα προς βήμα ειρηνική επίλυση. Δεν είμαστε διατεθειμένοι να διαπραγματευτούμε με την Τουρκία, γιατί η διαπραγμάτευση με ένα κράτος που αντί να επιδιώκει την επίλυση των προβλημάτων συσσωρεύει νέες διεκδικήσεις και αιτήματα είναι εξ ορισμού αδιέξοδη.

Αντίθετα, σεβόμενοι το Διεθνές Δίκαιο και τις ειρηνικές μεθόδους επίλυσης των προβλημάτων, έχουμε προτείνει διαδικασίες που μπορούν να εξομαλύνουν σταδιακά την κρίση με την Τουρκία. Το πρώτο προκαταρκτικό βήμα για οποιοδήποτε περαιτέρω βήμα είναι να αποσύρει η Τουρκία τις εδαφικές διεκδικήσεις της για τα Ιμια. Αν δεν είναι διατεθειμένη για κάτι τέτοιο, θα πρέπει να προσφύγει στο Διεθνές Δικαστήριο για να αναζητήσει τη διερεύνηση των υποτιθέμενων τίτλων της. Εμείς έχουμε δηλώσει ότι θα δεχτούμε να ήμαστε διάδικοι σε μια τέτοια περίπτωση, ώστε να επιτύχουμε μια οριστική και δεσμευτική για όλους λύση του ζητήματος. Στόχος αυτής της πρότασής μας είναι η άρση μιας εκκρεμότητας, που αν αφεθεί έωλη μέσα στον χρόνο μόνον κακό μπορεί να προξενήσει, καθώς θα είναι σημείο τριβής και έντασης στην περιοχή. Για να ασκήσουμε πιέσεις σε αυτήν την

κατεύθυνση έχουμε δεσμεύσει τις κοινοτικές χρηματοδοτήσεις, ζητώντας από την Τουρκία να δηλώσει ότι απορρίπτει τη χρήση ή την απειλή βίας, ότι αναγνωρίζει το Διεθνές Δίκαιο ως μόνη βάση επίλυσης των διαφορών, και την προσφυγή σε διεθνές δικαιοδοτικό όργανο, ως το μέσο επίλυσης.

Ως ένα άλλο σημαντικό βήμα, θεωρούμε ότι πρέπει να είναι η δικαστική επίλυση της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου. Κάτι που αποτελεί πάγια θέση όλων των μεταπολιτευτικών κυβερνήσεων, οι οποίες βλέπουν σε αυτό το πρόβλημα τη βασική διαφορά που μας χωρίζει από την Τουρκία. Μια δικαστική επίλυση θα ελαφρύνει το βάρος των προβλημάτων. Πιστεύουμε, επίσης, ότι η οριστική επίλυση αυτών των δύο κεντρικών προβλημάτων θα πρέπει να συνοδεύεται και από την επίλυση ενός άλλου μείζονος ζητήματος, αυτό της Κύπρου.

Απέναντι σε αυτές τις προτάσεις μας έχουμε βρει μια γενική ανταπόκριση τόσο από την Ένωση και τους εταίρους μας, όσο και από τις ΗΠΑ.

Είναι αξιοσημείωτη η στροφή πολλών από αυτούς - κι ιδιαίτερα των ΗΠΑ - που ενώ στο άμεσο παρελθόν υπεδείκνυαν διάλογο με την Τουρκία, τώρα όχι μόνον αποδέχονται την πρόταση για νομική επίλυση, αλλά και είναι διατεθειμένοι να παρέμβουν - και παρεμβαίνουν - στην Τουρκία για να την πείσουν σχετικά. Αυτή η στροφή πρέπει να οφείλεται τόσο τις προσπάθειες που έχουμε καταβάλει, και στο νέο πρόσωπο την πολιτικής μας, όσο και στο γεγονός ότι αποτελεί κοινή πεποίθηση ότι οι πρόσφατες τουρκικές εδαφικές διεκδικήσεις ξεπερνούν πια τις ανοχές των συμμάχων της.

Από την τουρκική πλευρά διαπιστώνουμε σημεία θετικής ανταπόκρισης, αλλά και σημάδια νέας επιθετικότητας. Η νέα Κυβέρνηση Yilmaz έδειξε να ανταποκρίνεται με τις δηλώσεις της, στους τρεις όρους που έθεσε η Ελλάδα για αποδέσμευση της κοινοτικής χρηματοδότησης, συνοδεύει, όμως αυτήν την

αναφορά της με μια λογική διαλόγου πάνω σε όλα τα θέματα, και δίνει στη δικαστική διαδικασία έναν παρεμπόπτοντα ρόλο. Είναι, βέβαια, θετικό ότι οψίμως αναγνωρίζει ότι η άσκηση ή η απειλή βίας δεν μπορεί να λύσουν τα ελληνοτουρκικά προβλήματα, αλλά από την άλλη προκαλεί με την αναφορά της - στις συνομιλίες του Βουκουρεστίου - σε φαιά σημεία που υπάρχουν στην Συνθήκη της Λωζάνης σχετικά με το καθεστώς ορισμένων νησίδων και βράχων στο Αιγαίο.

Η στάση αυτή της Τουρκίας δείχνει, ότι επιδιώκει αφ' ενός τη σύγχυση γύρω από τις προθέσεις της, ώστε να εμφανισθεί διατεθειμένη σε λύσεις αφ' ετέρου τη συνεχή προβολή αιτημάτων για να αυξήσει τις πιέσεις. Η Τουρκία πρέπει να θέσει τέρμα στις αντιφατικές συμπεριφορές της.

Η Ελλάδα θα επιμείνει στην ανάγκη μιας βήμα προς βήμα επίλυσης των προβλημάτων. Και δεν πρόκειται να άρει τις επιφυλάξεις της για την χρηματοδότηση της Τουρκίας από την Ένωση, όσο δεν πραγματοποιούνται βήματα σε αυτήν την κατεύθυνση. Αυτό σημαίνει ότι αποκλείει οποιαδήποτε διαπραγμάτευση επί της ουσίας με την Τουρκία. Επαφές, σαν αυτές του ΥΠΕΞ κ. Πάγκαλου με τον Τούρκο ομόλογό του, μπορεί βέβαια, να συνεχιστούν, και πρέπει να συνεχιστούν, γιατί μας παρέχουν την ευκαιρία μιας άμεσης και ευθείας ανταλλαγής απόψεων και διερεύνησης των εκατέρωθεν θέσεων. Κάτι που το θεωρούμε θετικότερο από μια έμμεση, μέσω τρίτων, πληροφόρηση των διαθέσεων της άλλης πλευράς.

Κύπρος

Σε όλες τις συζητήσεις μας με τις ηγεσίες των Δυτικών εταίρων και συμμάχων τονίσαμε την ιδιαίτερη σημασία του κυπριακού προβλήματος τόσο ως ένα ζήτημα διεθνούς νομιμότητας, όσο και ως ένα θέμα που άπτεται των ελληνοτουρκικών σχέσεων και εμποδίζει, ανάμεσα στα άλλα, την εξομάλυνση των σχέσεων στην περιοχή. Έχουμε δε τονίσει, περαιτέρω, ότι αυτές οι εκκρεμότητες εμποδίζουν ή περιορίζουν και τις δύο χώρες, την Ελλάδα και την Τουρκία, στην ελεύθερη ανάπτυξη μιας δυναμικότερης πολιτικής στην περιοχή τους, που θα ήταν ευεργετική για τα ευρύτερα συμφέροντά μας. Στις ΗΠΑ τονίσαμε ιδιαίτερα ότι ο ίδιος ο Πρόεδρος Κλίντον έχει αναγορεύσει το έτος 1996 ως έτος της Κύπρου, και ότι μέσα σε αυτήν τη χρονιά θα πρέπει να υπάρξουν ορισμένα αποτελέσματα που να δικαιολογούν αυτήν την πανηγυρική διακήρυξη. Οι παροτρύνσεις είχαν αποτελέσματα, γιατί όπως αποδεικνύουν τα γεγονότα, τόσο οι ευρωπαίοι, όσο και οι αμερικανοί έχουν εντείνει τις κινήσεις τους, διερευνητικές και παρεμβατικές, προς την Τουρκία και τους τουρκοκυπρίους για αναζωπύρωση της διαδικασίας επίλυσης του ζητήματος.

Μεγάλη σημασία έχει επίσης δοθεί, στην προώθηση της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία αποτελεί για μας αποφασιστικό βήμα για την επίλυση του κυπριακού. Σε συμφωνία και σταθερή συνεργασία με την κυπριακή κυβέρνηση, μελετούμε τα πρακτικά βήματα τα οποία θα πρέπει να έχουν επιτευχθεί ως το τέλος της Διακυβερνητικής, και παρακολουθούμε στενά τις ενδοκοινοτικές διεργασίες, με σκοπό να αποφευχθούν οποιαδήποτε πολιτικά ή τεχνικά εμπόδια που θα μπορούσαν να προκύψουν πριν από την έναρξη των διαπραγματεύσεων Κύπρου-Ένωσης για την ένταξη.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Σας παρουσίασα το δεύτερο σημείο της στρατηγικής μας, τον ρόλο της Ελλάδας στα Βαλκάνια και στην περιοχή.

ΤΡΙΤΟ ΣΗΜΕΙΟ της στρατηγικής μας ήταν να αναζητήσουμε ανάλογα με τον συνομιλητή μας τα σημεία εκείνα που η σύμπτωση απόψεων αφορούσε μείζονα θέματα ή που θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο των διμερών σχέσεων μας. Έτσι για παράδειγμα :

- με την Γερμανία υπήρξε ιδιαίτερη σύμπτωση απόψεων ως προς τους μακροπρόθεσμους στόχους της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης,
- με την Γαλλία και την Αγγλία, η διατήρηση της ομοφωνίας στα όργανα της Ένωσης σε ζωτικής σημασίας ζητήματα,
- με το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο συγκλίναμε σε μία κοινή προσέγγιση για την πορεία προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση και την υπέρβαση των προβλημάτων που συνδέονται με το τελικό στάδιο της Ο.Ν.Ε.,
- με τις ΗΠΑ την επιχειρηματική συνεργασία στα Βαλκάνια και μια ευρύτερη συνεργασία στον τομέα μεταφοράς τεχνολογίας,
- με την Ιρλανδία την ευαισθησία τους για το Κυπριακό.
- Με την Ιταλική προεδρία στην αρχική φάση η απουσία κυβέρνησης μετατόπισε αναγκαστικά την συνάντηση, όταν δε επετεύχθη, η κυβέρνηση ήταν υπηρεσιακή. Διαπιστώθηκε παρ' όλα αυτά, ότι υπάρχουν σημαντικά περιθώρια συντονισμού και συνεργασίας σε διμερή θέματα.

ΤΕΤΑΡΤΟ στοιχείο της στρατηγικής μας, ανεξαρτήτως συνομιλητή ή αντικειμένου συζήτησης, υπήρξε η διάχυτη θέση μας ότι καμιά πολιτική ειρήνης, ευημερίας και προόδου δεν μπορεί να καρποφορήσει είτε στις Ευρωπαϊκές εξελίξεις είτε στα Βαλκάνια και την γύρω περιοχή αν δεν στηρίξουμε και αναδείξουμε το υπόβαθρο αρχών και κανόνων δικαίου πάνω στους οποίους οικοδομήθηκαν οι ανεπτυγμένες κοινωνίες.

Επιχειρηματολογήσαμε με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου και των διεθνών συνθηκών, με τις αρχές της δημοκρατίας, της ελευθερίας, της ισοτιμίας.

Αναδείξαμε τα προβλήματα μας ως προβλήματα γενικότερα της διεθνούς κοινωνίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όχι ως επιτόπιες εμπλοκές ή εθνικιστικές εξάρσεις.

Κυρίες και κύριοι,

Ποια είναι τα συμπεράσματα των επαφών και συζητήσεων που είχαμε;

Αποτελεί κοινό τόπο ότι η εξωτερική πολιτική καρποφορεί μέσα από μία μακροχρόνια πορεία επίμονης συνεχούς και συνεκτικής στρατηγικής.

Κάναμε την αρχή. Κινητοποιήσαμε δυνάμεις, ευαισθητοποιήσαμε τους συνομιλητές μας, δημιουργήσαμε νέες δυναμικές.

Δημιουργήσαμε στους συνομιλητές μας την πεποίθηση ότι θέλουμε να συμβάλουμε δημιουργικά απέναντι στις προκλήσεις των εξελίξεων, ότι έχουμε βούληση για συμμετοχή και πρωτοβουλίες. Πείσαμε ότι έχουμε μία συνολική άποψη χωρίς αντιφάσεις για τα εθνικά μας θέματα, για τον ρόλο μας στα

Βαλκάνια, για την θέση μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, για τις σχέσεις μας με την διεθνή κοινωνία.

Οι πρώτοι καρποί καταγράφονται :

Οι εταίροι μας στη Ένωση διαδηλώνουν ως ασυμβίβαστη με την σύγχρονη κοινωνία την χρήση ή απειλή βίας στις σχέσεις των κρατών, αναγνωρίζουν ως γνώμονα το διεθνές δίκαιο και τις διεθνείς συνθήκες, την αναγκαιότητα προσφυγής στο Δικαστήριο της Χάγης ή σε διεθνή διαιτησία όταν τρίτες χώρες διατυπώνουν εδαφικές διεκδικήσεις. Το ίδιο και η Ρωσία.

Διαμορφώνεται στο Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων της Ένωσης ομόφωνη άποψη για την κρίση στα Ιμια που μπορεί να αποτελέσει βάση για περαιτέρω πίεση προς την Τουρκία.

Αντίστοιχη ανταπόκριση έχουμε από τον Πρόεδρο Clinton στις ΗΠΑ ενώ διαγράφονται ήδη προοπτικές για ευρύτερη και δημιουργικότερη συνεργασία από τα μέλη της Κυβέρνησης των ΗΠΑ και σε άλλους τομείς. Η ομογένεια ανεξαρτήτως πολιτικών πεποιθήσεων συσπειρώνεται όσο ποτέ άλλοτε γύρω από την πολιτική μας.

Δρομολογείται κοινή ελληνοαμερικανική επιχειρηματική εξόρμηση στα Βαλκάνια.

Ο δρόμος ωστόσο είναι ακόμη μακρύς. Θα υπάρξουν στενωποί και σταυροδρόμια. Ίσως καιπισωγυρίσματα.

Σημασία έχει να μην καμφθούμε στην προσπάθεια. Είναι ένας αγώνας σε πλήρη ανάπτυξη που απαιτεί επιμονή, συνέπεια και εθνική συμπαράταξη.

Είναι γεγονός ότι τόσο μέσα από τις διαδικασίες της Ένωσης όσο και από την πλευρά των ΗΠΑ διαγράφεται η πολιτική βούληση για αποκλιμάκωση της Ελληνοτουρκικής κρίσης, για σταδιακή επίλυση της πρόσφατης κρίσης στα Ιμια μέχρι το Κυπριακό ζήτημα.

Είναι άγνωστο σε τι έκταση και με τι τρόπο θα ανταποκριθεί η Τουρκία. Είναι σημαντικό ότι στο Βουκουρέστι έκανε ένα πρώτο βήμα, δηλώνοντας απερίφραστα την παραίτηση από βία ή απειλή βίας και αναγνωρίζοντας συγχρόνως για πρώτη φορά το ενδεχόμενο προσφυγής στην διεθνή διαιτησία και σε τελικό στάδιο στο Διεθνές Δικαστήριο με βάση το διεθνές δίκαιο και τις διεθνείς συμφωνίες.

Δεν το ολοκλήρωσε γιατί ενέπλεξε και άλλα ζητήματα όπως τις γκρίζες ζώνες της συνθήκης Λωζάνης με αόριστο τρόπο ματαιώνοντας έτσι το θετικό βήμα που έκανε σε επίπεδο δηλώσεων και δημιουργώντας νέα προβλήματα.

Χρειάζεται και άλλη προσπάθεια για να υιοθετήσει η Τουρκία μία ξεκάθαρη θέση που να πείθει ότι υπερβήκαμε την πρόσφατη κρίση.

Η επικοινωνία των δύο Υπουργών Εξωτερικών στο Βερολίνο, μπορεί να βοηθήσει σ' αυτήν την κατεύθυνση.

Θέλω τέλος να υπογραμμίσω τα εξής:

Η κινητικότητα αυτή των τριών μηνών αποτέλεσμα της δραστηριοποίησης της Κυβέρνησης στο εξωτερικό μέτωπο γεννά σε πολλούς ερωτηματικά και αβεβαιότητες ως προς την περαιτέρω πορεία.

Θέλω να επισημάνω ότι εξίσου σημαντικά ερωτηματικά και αβεβαιότητες εμπεριέχει και η στρατηγική της στασιμότητας της περιχαράκωσης της ηρωικής άρνησης. Η τελευταία είναι συγχρόνως βολική γιατί δίνει την

εντύπωση ότι μεταφέρεται η ευθύνη από τους πολιτικά υπεύθυνους χειριστές - την κυβέρνηση και την αντιπολίτευση - σε ξένα κέντρα που επιβουλεύονται τα εθνικά μας συμφέροντα.

Όμως ευθύνη για την πορεία της χώρας υπάρχει και μέσα από την αδράνεια που αφήνει την χώρα να κατεβαίνει σκαλί σκαλί στην περιθωριοποίηση και στην αδυναμία ουσιαστικής επιρροής των εξελίξεων.

Η στρατηγική της περιχαράκωσης και της στασιμότητας ισοδυναμεί στις μέρες μας με παραίτηση. Είναι ο δρόμος της μακρόσυρτης εθνικής ήττας.

Τον τελευταίο καιρό ακούγονται ερωτήματα, ποια θα έπρεπε να είναι μία πατριωτική πολιτική. Πατριωτισμός δεν σημαίνει τύμπανα πολέμου. Όπως δεν σημαίνει ηχηρές διακηρύξεις. Ούτε μπορεί να αποτελεί πατριωτισμό η ανυποχώρητη στάση στα μικρά και επουσιώδη και σιωπή ή απουσία στα μεγάλα και σημαντικά. Αγάπη προς την πατρίδα, πατριωτισμός σήμερα σημαίνει προσπάθεια και θέληση για τη συνολική ενδυνάμωση της χώρας. Πατριωτικό καθήκον είναι να δώσουμε φωνή και κύρος στη χώρα μας στις διεθνείς της σχέσεις με τις θέσεις και τους χειρισμούς μας. Πατριωτική υποχρέωση είναι γι' αυτό να δημιουργήσουμε μια οικονομία ανταγωνιστική να εκσυγχρονίσουμε το κράτος και τις κοινωνικές συμπεριφορές, να προωθήσουμε τη κοινωνική συνοχή και την πολιτιστική ανάπτυξη. Να έχουμε πρωτοβουλίες, ιδέες, δημιουργία σε όλα τα επίπεδα. Θα επικρατήσουμε με την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική μας επίδοση. Πατριωτισμός είναι ό,τι καθιστά την Ελλάδα ισχυρή.

Εμείς θαρρετά ξεκινήσαμε ένα πολυμέτωπο αγώνα. Παίρνουμε όλες τις πρωτοβουλίες για να βγάλουμε την Ελλάδα από την απομόνωση, να την φέρουμε στο επίκεντρο των εξελίξεων, να την κάνουμε συνδημιουργό της νέας εποχής, να αντλήσουμε από όλα τα ερείσματά μας σε όλα τα κέντρα λήψης αποφάσεων ωφέληματα που θα της δώσουν κύρος, ισχύ, προοπτική. Στόχος μας είναι και θα είναι η Ελλάδα που έχει φωνή, η Ελλάδα που έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει τις εξελίξεις, η ισχυρή Ελλάδα.